

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНА МОБІЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

для студентів

галузь знань 05 - соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 – соціологія
освітній рівень бакалавр
освітня програма Соціологія
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 20__/20__
Семестр 8
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладач: д.соц.н. Аза Л.О.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник:
Аза Л.О., д. соц. н., професор кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

_____ (Куценко О.Д.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № _____ від «__» _____ 2019 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «__» _____ 2019 року № _____

Голова науково-методичної комісії _____ (Петренко-Лисак А.О.)

1. Мета дисципліни – сформувати знання про предмет, понятійний апарат, основні теоретичні напрями соціологічного дослідження соціальної мобільності; розглянути її канали, тенденції та наслідки в сучасному суспільстві.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* специфіку соціологічного підходу до вивчення сучасного суспільства та його соціальних проблем.

2. *Вміти* створювати презентації на семінарах, в масовій аудиторії.

3. *Володіти елементарними навичками* групової роботи та публічної дискусії.

3. Анотація навчальної дисципліни: навчальна дисципліна «Соціальна мобільність у сучасному суспільстві» відноситься до дисциплін вибору студента (вибірковий перелік №5). Вона спрямована на ознайомлення студентів з проблемами соціальної мобільності, основні чинники, тенденції та наслідки якої перебувають у постійному фокусі сучасної соціології; особлива увага приділяється аналізу емпіричних досліджень соціальної мобільності, пов'язаної з відтворенням соціальної структури й нерівностей сучасного суспільства, а відповідно розумінням стану та перспектив розвитку його суспільних відносин; отримані знання в подальшому можуть бути використані як для теоретичних, так і прикладних досліджень проблем міжгенераційної та освітньої мобільності, визначення глибини стратифікованості суспільства, здатності його соціальних інституцій сприяти зниженню соціальної напруженості, що забезпечуватиме достеменність знань про соціальні процеси в сучасному українському суспільстві.

4. Завдання (навчальні цілі):

- введення студентів у коло емпіричних та теоретичних проблем, що розкривають зміст поняття «соціальна мобільність»;
- опрацювання понятійно-категоріального апарату та методологічних підходів до вивчення стану та наслідків соціальної мобільності в сучасних суспільствах;
- визначення типів соціальної мобільності;
- ознайомлення студентів з основними каналами та механізмами соціальної мобільності;
- виявлення проблем соціальної мобільності в сучасному українському суспільстві;

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

- Вільне володіння базовим концептуальним апаратом сучасної соціології (фк1);
- Здатність до самостійного пошуку та критично опрацювання, аналізу та узагальнення соціальної інформації з різних джерел (фк 5).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні теоретичні парадигми, що розкривають зміст поняття «соціальна мобільність»	Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи	Усна відповідь, аналітичне завдання	20
1.2	Знати основні типи соціальної мобільності у сучасному суспільстві	Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи	Усна відповідь, завдання з самостійної роботи	10
1.3	Знати зміст концепції дослідження соціальної мобільності з огляду сучасних трансформаційних процесів	Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи	Усна відповідь, аналітичне завдання, контрольна робота 1	20
2.1	Аналізувати канали та механізми соціальної мобільності в сучасному суспільстві	Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи	Усна відповідь, завдання з самостійної роботи	10
2.2	Виявляти й аналізувати тенденції та наслідки соціальної мобільності в сучасному українському суспільстві	Лекції, семінари	Усна відповідь, аналітичне завдання	10
3.1	Демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами.	Лекції, семінари	Аналітичне завдання, завдання з самостійної роботи, контрольна робота 2	30

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1
	Програмні результати навчання (назва)					
прН8. Демонструвати знання щодо еволюції та сучасного стану соціологічного теоретизування.	+	+		+	+	+
прН14. Здійснювати пошук, обробку та презентацію соціальної інформації			+		+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. усні відповіді: РН1.1, РН1.2, РН1.3, РН2.1, РН2.2 – максимум 36 балів, мінімум 18 балів.
2. аналітичне завдання: РН1.1, РН1.3, РН2.2, РН3.1 – максимум 12 балів, мінімум 9 балів.
3. завдання з самостійної роботи: РН1.2, РН2.1, РН3.1 – максимум 12 балів, мінімум 9 балів.
4. контрольні роботи: РН1.3, РН3.1 – максимум 40 балів, мінімум 24 бали (2 контрольні роботи по 20 максимальних або 12 мінімальних балів за кожно).

- підсумкове оцінювання: у формі заліку.

7.2 Організація оцінювання:

1. Усні відповіді: теми 1-8, оцінюються по факту відповіді студента, бали накопичуються протягом семестру.
2. Аналітичне завдання: виконується протягом тем 1-8 і презентується на семінарських заняттях.
3. Завдання з самостійної роботи: оцінюються по факту виконання протягом тем 1-8, бали накопичуються протягом семестру.
4. Контрольна робота 1 виконується в рамках семінарського заняття після вивчення тем 1-4.
5. Контрольна робота 2 виконується в рамках семінарського заняття після вивчення тем 5-8.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять

№ п/п	Номер та назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінарські заняття	С/Р
1. Соціальна мобільність як важлива характеристика суспільства				
1.	Поняття й типи соціальної мобільності	4	4	8
2.	Основні парадигми дослідження соціальної мобільності. Сучасні дослідження соціальної мобільності	4	4	8
3.	Канали й механізми соціальної мобільності	2	4	8
4.	Інституційний вимір соціальної мобільності	2	2	6
Контрольна робота 1			2	
2. Сучасні процеси соціальної мобільності				
5.	Рухомість структури як ознака сучасних процесів соціальної мобільності	4	4	7
6.	Соціальні нерівності у соціологічному вимірі. Нові соціальні нерівності	4	4	7
7.	Статусна некогерентність	2	4	6
8.	Соціальна мобільність і міграція: постановка проблеми в українському контексті	4	4	10
Контрольна робота 2			2	
Всього		26	34	60

Загальний обсяг 120 год. в тому числі:

Лекції – 26 год.

Семінарські – 34 год.

Самостійна робота - 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Аза Л. Етнорегіональний вимір потенційної трудової міграції в Україні / Л.Аза // Українське суспільство 1992-2009. Динаміка соціальних змін; за ред. В.Ворони, М.Шульги. – К.: Ін-тут соціології НАНУ, 2009. – С. 143-152.
2. Оксамитна С. Міжгенераційна класова та освітня мобільність / С.Оксамитна. – К.: НаУКМА, 2011. – 287 с.
3. Процеси соціальної мобільності в сучасному українському суспільстві : кол. моногр. / [Балакірєва О.М., Серєда Ю.В., Дмитрук Д.А. та ін.] ; за ред. канд. соціол. наук О.М.Балакірєвої; НАН України. ДУ "Ін-т екон. та прогноз. НАН України". – К., 2014. – 288 с. : табл., рис.

Додаткові:

1. Классовое общество. Теория и эмпирические реалии. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2003. – 258 с.
2. Кузьменко Т.М. Соціальна мобільність: канали та соціальні механізми / Т.М.Кузьменко // Соціальні технології. – 2009. -№ 42.
3. Куценко О. Классы в перспективе дилеммы «универсализм – индивидуализм» / О.Куценко // Украинское общество в европейском пространстве. – К.: Ин-тут социологии НАНУ, Харьковский национальный ун-тет им. В.Н.Каразина, 2007. – С. 132-155.
4. Макев.С. Классовые конфигурации и особенности социально – политических установок / С.Макев // Украинское общество в европейском пространстве. – К.: Ин –тут социологии НАНУ, Харьковский нац. ун-тет им. В.Н.Каразина, 2007. – С. 105-131.

5. Машко І. Соціальна мобільність та іммобільність: визначення понять та традиція вивчення / І.Машко // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: збірник наукових праць. – Харків, 2008. – С. 123-125.
6. Новые социальные неравенства / под ред. С.Макева. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2006. – 355 с.
7. Оксамитна С. Інституційне середовище відтворення соціальної нерівності / С.Оксамитна // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. - № 3. – С. 4-28.
8. Оксамитна С. Соціально-класові засади освітньої нерівності / С.Оксамитна // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2006. - № 3. – С. 116-136.
9. Сенюра О.В. Соціологічний аналіз процесів соціальної мобільності / О.В. Сенюра // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Випуск № 14. Львівський університет бізнесу та права. - Львів, 2015.
10. Симончук Е.В. Средний класс. Люди и статусы / Е.Симончук. - К.: Ин-тут социологии НАНУ, 2003. – 464 с.
11. Смелзер Н. Проблема соціології. Георг-Зімелівські лекції, 1995 /Смелзер Н. – Л., 2003. – 128 с.
12. Сорокин П.А. Социальная мобильность /П.А.Сорокин; пер. с англ. М.В.Соколовой; под общ. ред. В.В.Сапова. –М.: Academia LVS, 2005. – 588 с.
13. Andrews D. More inequality, less social mobility / D. Andrews // Applied Economics Letters. – 2009. – No. 16/ - P. 1489-1492/
14. Breen R. Conclusions / R. Breen // Social Mobility in Europe. – NewYork: Oxford University Press, 2004. - P. 383-410.
15. Erikson R. The Constant Flux: A Study of Class Mobility in Industrial Societies / R.Erikson. – Oxford: Clarendon Press, 1992. – 429 p.
16. Hauser R/ A Struktural Model for the Mobility Tables / R. Hauser // Social Forces. – 1978/ Vol.59. No. 3. - P. 919-953.